הפירה על־ידי הד"ר בירן, כדי שהוא יא־מין שדיין חפר שם?

רבותי, אני טוען שד"ר בירן פשוט משקר. הוא חייב לשקר, אחרת עליו להודות שהוא אשם לא פחות מדיין ב־הפרות הגלויות של חוק־העתיקות, שבוצ־עו מתחת לאפו ובידיעתו.

בעדותו למישטרה סיפר הד"ר בירן כי בשנת 1963 בחן את האוסף הארכיאולוגי הפרטי של דיין, וזאת על פי בקשתו של שר־הביטחון, ולאחר שמצא באוסף מוצ־גים אשר לאגף היה עניין ברכישתם, הוא ביקש לקבל אותם לשם השלמת התצוגה המדעית של האגף, ואמנם הם נמסרו לו ללא כל תמורה.

זה מה שנאמר בחדשות שידורי־ישראל. ומאחר שהידיעה — לפי מקור פרטי מוס־מך ביותר — נמסרה למחלקת החדשות על־ידי דוברו של שר־הביטחון, נפתלי לביא, יש להניח שדיין החליט לקבור גם את מנהל אגף־העתיקות, במפולת ה־ציבורית המאיימת עליו בימים אלה.

הדובר המדליף

ה עובדות הן עובדות. אינני מפקפק בכך שד"ר בירן מסר פרטים אלה לחוקרי המישטרה. אך אני משוכנע שהפ־צתם על־ידי דיין אינה גורמת לו נחת־רוח רבה.

אגב, נוסף למודיע, אשר גילה לי ש־הידיעה נמסרה לרדיו על־ידי דוברו של דיין (שמסר אותה כפי הנראה גם לסוכ־נות עתו"ם להפצה בעיתונים) יש לי הו־כחה נוספת שדיין, או דוברו, אחראים ל־חיבור ההודעה והדלפתה. מר תבור, דו־בר המטה הארצי של המישטרה, קרא לפני את ההודעה שהוא מסר לכתבים, שביקשו לשמוע תגובת המישטרה לידי־עות שהגיעו אליהם. הודעת המישטרה אומרת כך:

„בשלב החקירה הראשונית (מתי? עוד לפני שגבו ממני עדות? — ד.ב.א.) תגי־עו החוקרים למסקנה כי בנסיבות האמו־רות אין התלונה נראית מבוססת מבחי־נת אשמה פלילית."

כאשר הכתבים ביקשו פרטים על הח־קירה, הודיע להם מר תבור ש„פרטי ה־חקירה אינם ניתנים לפירסום עדיין."

מכאן שפרטי החקירה שפורסמו בעיתו־נים הודלפו על־ידי דוברו של דיין, וב־אישורו.

זוהי נקודה חשובה, משום שדיין שוקל היטב כל מילה שהוא מביא לידיעת הצי־בור. הקטע המספר על חלקו של ד"ר בירן בפרשה נועד לקבוע בתודעת הקו־ראי והמאזין את העובדות הבאות: (א) דיין מודיע לאגף על המימצאים שברשו־תו, כנדרש בחוק. (ב) האגף יודע על פעילותו הארכיאולוגית, ומאשר אותה.

(ג) דיין תורם לאגף מימצאים מדעיים ח־שובים, מבלי לבקש תמורה. (ד) במקום אחר בהודעה נקבע ש„שר־הביטחון דיווח על מציאת עתיקות, ודיווחים אלה סייעו לא אחת לאגף־העתיקות בהצלת מימצ־אים חשובים מאבדון."

המשל והנמשל

ל כאורה מצדיק דיין בהודעה מחו־כמת זו להסיר מעל עצמו חלק ניכר מהפרות החוק שייחסתי לו, ולהטילן על מנהל האגף, או לפחות לשתפו באחריות. אך רק לכאורה. להמחשת טענתי אזדקק למשל:

גנב מסויים בקוסטה־ריקה, קלפטומאן שאין לו שליטה על יצריו, גונב בשבתות ובשעות־הפנאי (לפעמים גם בשעות הע־בודה, במיסגרת תפקידו כשר־השיכון, ה־עורך ביקורי־פתע בשיכונים ציבוריים) מ־כל הבא ליד: טראנזיסטורים, כלי־כסף, חפצי אמנות, תכשיטים וכסף קטן. מתוך דאגה למעמדו הציבורי, הוא מודיע ל־מישטרה על האוסף העשיר המצוי בביתו, מבקש מהמפכ"ל לערוך רישום מדוייק של מימצאיו, ומציע לו, ללא כל תמורה, מוצגים אחדים לתערוכת הגניבות שה־מישטרה עורכת במוזיאון הממלכתי ל־תולדות הפשע.

העובדה שהמישטרה יודעת על הסחו־רה הגנובה, המצוייה ברשותו של השר הנגוע בקלפטומאניה, עדיין אינה הופכת אותו ל„אספן", הפועל „לפי מיטב הכרתו בהתאם לחוק". ביקורו של המפכ"ל ב־ביתו, ונטילת חפצים מאוספו שהמישטרה מגלה בהם עניין מדעי, עדיין אינה מז־כה את הגנב. גם דיווחיו של השר, אשר לא אחת סייעו למישטרה להציל רכוש בעל ערך מידי גנבים אחרים, אינם יכו־לים להפוך את השר משודד לצדיק. כל הנסיבות „המקילות" האלה מוכיחות לכל היותר שהמישטרה רקובה, ומנהלה הכללי אשם ברשלנות פושעת, ובאי־מילוי ה־תפקיד שהוטל עליו.

המשל אולי חריף, אך, רבותי, אם נסיר את מסכת האספן הנדיב המדווח ותורם מרכוש־הציבור למוסדות־מדע, ומכירות פומביות, הנערכות למטרות צדקה — נמ־צא מתחתה גנב ערום כשועל, המנסה ל־הוליך שולל את כל המדינה.

ד"ר בירן על הירח

ן עכשיו ברשותכם נציץ בדמותו של הד"ר אברהם בירן, כפי שהיא מצטיירת מעדותו למישטרה, ומהסצת עדות זו על־ידי דיין.

ד"ר בירן אינו טוען שהוא מבקר לעי־תים מזומנות, או בפרקי־זמן קבועים, ב־אוסף הארכיאולוגי הגדול ביותר הנמצא בידיים פרטיות במדינה. אילו עשה כך, אין ספק שדיין היה מפיץ אינפורמציה זו בכל אמצעי־התקשורת ההמונית, שכן עובדה זו היתה ממוטטת את הטענה שהוא אינו מדווח לאגף על מימצאיו.

בשיחה שהיתה לי עם הד"ר בירן, הו־דה מנהל אגף העתיקות שמאז 1963 הוא לא ערך בביתו של דיין כל ביקור רשמי נוסף, וממילא לא רכש ולא החרים מימ־צאים שיש לאגף עניין בהם.

שמונה שנים חופר, מגלה, אוסף ורו־כש דיין עתיקות, מבלי שמנהל האגף יט־ריח את עצמו לבקר ולבדוק מה נתווסף לאוסף העצום.

חלק־הארי של המימצאים הגיע לביתו של דיין אחרי מלחמת ששת הימים. לר־שותו ולפקודתו של דיין עמדו קציני מו־דיעין לענייני ארכיאולוגיה, ציוד צבאי כבד לחפירתן והעברתן של העתיקות, ו־הליקופטרים ורכב, בהם היה שר־הביטחון יכול — כהודעתו בכנסת — להתעכב מ־פעם לפעם או אפילו לגשת במייוחד ל־מקומות המעניינים אותו מבחינה ארכי־אולוגית. נוסף לכך ניצל דיין את מעמדו לרעה, כאשר, כאחראי בילעדי לשטחים הכבושים, רכש עתיקות מסוחרים ערבים מוסמכים ובלתי־מוסמכים. אילו אני הייתי סוחר־עתיקות ערבי בגדה, לא הייתי ער־מד הרבה על המקח עם שר הביטחון.

וכאשר כל הארץ מדברת על בולמוס העתיקות שתקף את משה דיין, כאשר ה־עיתונים מדווחים על פציעתו באזור תוך כדי חפירה, ופלישתו האלימה לאתר חל־מגדים, כאשר ארכיאולוגים מפרסמים את שדידותיו של דיין בכתבי־עת מדעיים, כאשר כל המי־ומי בארץ ביקרו בביתו והתפעלו מאוספו — חי לו במדינה הזאת רק איש אחד שלא הציב רגל זה שמונה שנים בביתו של דיין במיסגרת תפקידו

(המשך בעמוד 18)

מה יחשבו החיילים כששר הבטחון שלהם משקר?

מה צריכים לחשוב חיילי צה"ל, כאשר הם שומעים את שר־הביטחון שלהם משקר במצח נחושה, וכאשר הם קוראים ושומעים כי המישטרה והיועץ־המשפטי מחפים עליו?

מה צריכים לחשוב חיילים השומ־עים את שר־הביטחון מצהיר כי מע־לם לא שמרו חיילי צה"ל על כלים שחפרו למענו, כשהם עצמם היו אלה שהועסקו בשמירה על שר־הביטחון ועל משוק שהביא אותו לחפירות ב־אזור דיר־אל־באלח שברצועת עזה?

מסתבר כי חיילי צה"ל נאמנים יותר לאמת מאשר לשר־הביטחון שלהם. הם העבירו למוסדות חנוג־עים בדבר עדות כי לפני כשלושה וחצי חודשים, נאלצה פלוגה שלמה של חיילי צה"ל לאבטח במשך שע־תיים ויותר את שר־הביטחון, שהגיע למקום במסוק בל צבאי, עליו גם העלה את המימצאים שמצא בעת חפירותיו במקום.

האם הגיעה עדות זו לידיעת חיי־עץ־המשפטי כאשר פסק בהחלטיות כי שר־הביטחון אינו עובר על שום חוק בחפירותיו? אם אינו יודע זאת, הוא צריך רק לבקש. המידע יועבר אליו מייד.

אלה שלא שתקו

מול מסך השקרים והחיפוי של המשטרה והארכיאולוגים הבכירים בישראל, הת־ייצבו השבוע באומץ 23 ארכיאולוגים, בהם בלט הפרופסור יוחנן אהרוני, מבכירי הארכיאולוגים בארץ (ראה תמונה), נגד החפירות הבלתי חוקיות של דיין. קבוצת הארכיאולוגים שחתימותיהם מופיעות למטה, חתמה על העצומה שקראה לדיין לחדול מפעולות חנוגדות את החוק, מחבלות בחינוך לאזרחות טובה — ומחבלות במחקר הארכיאולוגי. יש לציין כי 8 ארכיאולוגים הסתייגו בחתימתם מסעיף ב' של העצומה, הטוען כי דיין נמנע מדיווח לאגף העתיקות על תגליותיו ואילו שלושה הסתייגו מהסעיף המביע מחאה על רכישת מימצאים ארכיאולוגיים מחפירות שוד ו„מחפירות ארכיאולוגיות מסודרות בדרכים שונות." המשטרה לא גבתה עדות מאף אחד מהארכיאולוגים שחתמו.

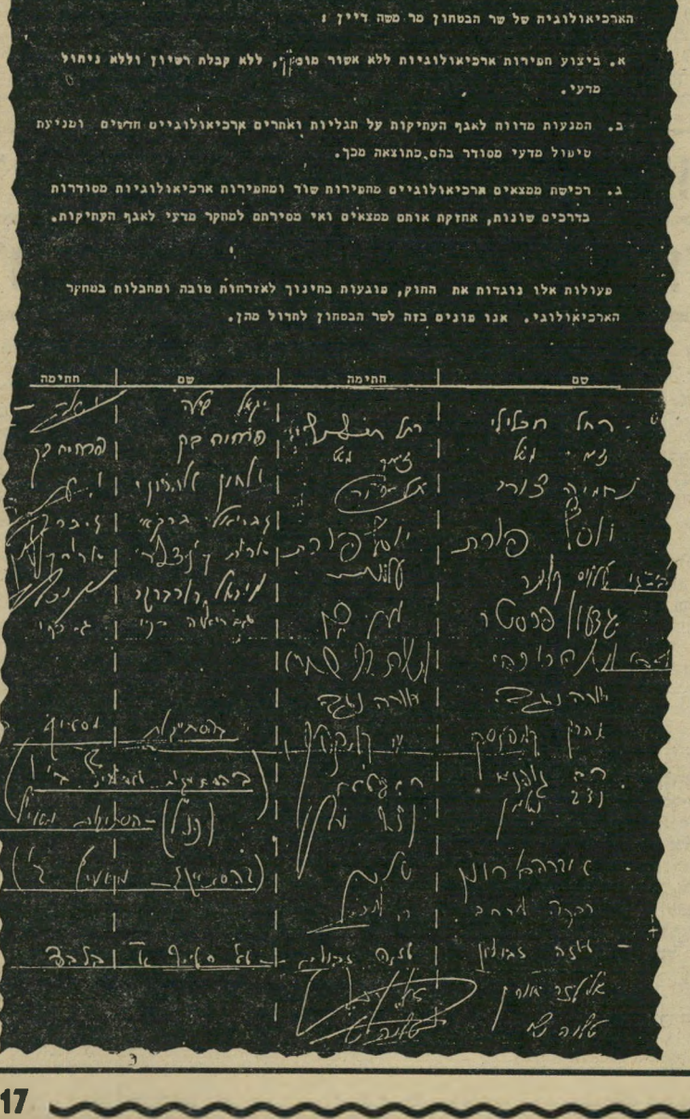

אנו הארכיאולוגים החתומים מטה, מביעים בזה את מחאתנו על פעולותיו בתחום הארכיאולוגיה של שר הבטחון מר משה דיין:

א. ביצוע חפירות ארכיאולוגיות ללא אשור מוסדי, ללא קבלת רשיון וללא ניתוב מדעי.

ב. הסנעות מדווח לאגף העתיקות על תגליות ואחרים ארכיאולוגיים חדשים ומניעת שיתול מדעי מסודר בהם כתוצאה מכך.

ג. רכישת ממצאים ארכיאולוגיים מחפירות שוד ומחפירות ארכיאולוגיות מסודרות בדרכים שונות, אחזקת אותם ממצאים ואי מסירתם למחקר מדעי לאגף העתיקות.

פעולות אלו נוגדות את החוק, פוגעות בחינוך לאזרחות טובה ומחבלות במחקר הארכיאולוגי. אנו פונים בזה לשר הבטחון לחדול מהן.